

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Joi si Dumineca.

Pretulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu seu
28 franci.

Anulu XLII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiecare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 48.

Dumineca, 17 29 Iuniu

1879.

Cu 1 Iuliu st. v. 1879 se incepe unu nou abonamentu la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai f6iei nostre, alu caroru abonamentu espira cu 30 Iuniu st. v. 1879, se binevoiesca a si'lu reinsa de cu vreme, deca voiescu ca diuariulu se li se tramita regulatu. De la 1 Iuliu st. v. incolo diuariulu se va tramite numai aceluor domni, cari au binevoitu a-si reinsa abonamentulu.

Domni noui abonanti sunt cu deosebire rogati a se tramite adresele d-loru **esactu**, arataudu si **post'a cea mai apr6pe** de loculu, unde locuiescu.

Preliulu abonamentului la „Gazeta Transilvaniei“ este:

pentru Brasiovu: pe trei luni 2 fl., pe siese luni 4 fl., pe anu 8 fl.; — dusu in casa: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl.;

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl., pe anu 10 fl.,

pentru Romani'a si alte tieri esterne: pe trei luni 7 franci, pe siese luni 14 franci, pe anu 28 franci. (Abonamentulu se primescu si in bilete hipotecarie romane.)

Banii de prenumeratiune sunt a se tramite (mai usioru prin assignatiuni postale) la Redactiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI“ Brasiovu.

Brasiovu, 16/28 Iuniu.

„Deca Germanii din Boemi'a ar' refusá de a se impacá cu noi, atunci s'ar' aflá negresitu alte pop6re in Austri'a si alti factori ponderosi, cari ar' recun6sce, ca Cehiloru li s'a facutu nedreptate si cari voru si face, ca se li se ajute.“

Cuvintele aceste, pronuntiate de Dr. Rieger intr'o adunare de alegatori ne arata destulu de claru, care este pentru momentu situatiunea interioara a Austriei, ne arata inca si mai multu indicalandu-ne ceea ce se pregatesce in secretu pentru viitoru.

Amu sustienutu nu de multu, ca guvernulu austro-ungaru nu mai p6te avansa cu nici unu pasu in Orientu, mai inainte de a-si fi creatu in intru o pozitiune forte, unu radiemu puternicu pentru actiunea s'a. Este o imposibilitate de a portá intr'unu statu constitutiunalu pentru durata o politica, care se fia in contradicere cu adeveratele doctrine ale partideluor, ce domnescu in statu. Unu guvernulu constitutiunalu trebuie se lucreze in acordu cu corpurile legiuitorie si deca nu este spriginitu de aceste trebuie se se retraga si se faca locu domniloru de incredere ai maioritatiloru parlamantare, seu se dissolve camerele si se'si formeze in-sus o maioritate seu in fine se faca o lovitura de, statu si se comande á la Bach.

In Austro-Ungari'a s'a facutu o abatere dela regul'a generala, caci guvernulu centralu in adertru nu a fostu in acordu cu corpurile legiuitorie, ba a lucratu in contra dorintiei loru exprimate si totusi nu s'a retrasu, n'a facutu unu nou apelu la alegatori, n'a resturnatu constitutiunea. Acést'a s'a potutu intemplá numai in monarchi'a nostra unde domnescu de faptu trei guverne. Guvernulu centralu care conduce afacerile comune ale Austriei si ale Ungariei dupa legile actuale este responsabilu numai inaintea Delegatiuniloru, o institutiune despre care inca nu se scie de care categoria se tiene, si unde se estinde cerculu competintiei sale.

Nu mai cu ajutorulu Delegatiuniloru a potutu se se tiená comitele Andrassy p6na acuma la postulu seu si numai dupa multe lupte cátu se p6te de ceci si neplacute. Acést'a nu mai p6te merge mai. Nu ne indoimu ca comitele Andrassy insusi e convinsu ca nu mai merge.

Ce trebuie se se faca, pentru ca guvernulu centralu se nu intimpine atatea pedeci la celu mai micu lucru ce voiesce se 'lu intreprinda? Asupra acést'a sunt opiniunile diferite. Comitele Andrassy isi inchipuiesce reform'a intr'unu feliu, cu totulu altfeliu si-o inchipuiescu inse Dr. Rieger cu acei factori „probatu“, de care le-a vorbitu alegatoriloru sei.

Pre candu politic'a lui Andrassy se marginescu la intrebuintiarea unoru mediuloce paliative, ceilalti factori, ca se vorbimu asia, voiescu o cura radicala si, dupa cumu se vede din cuvintele conducetoriulu Cehiloru, ei lucrza dupa unu planu bine cumpanitu si se pare din tote — ca mergu la siguru.

P6te ca nu mergemu prea departe nici atunci, candu presupunemu, ca intrarea Cehiloru in Reichsrath a fostu de multu prevediuta si ca au fostu stabilite intre „factorii ponderosi“ si conditiunile intrareii. Fiindu-ca planurile inse sunt mari si de parte batatorie este forte de lipsa, ca se fia castigati si Nemtii pentru combinatiunea viitoare. De aci incercarile repetite ce se facu cu deosebire din partea Cehiloru pentru realizarea unei impacari, de aci amenintiarea ce-o contienu cuvintele de susu ale lui Dr. Rieger pentru Nemti. Deca voiti se luati si voi parte, cu atatu mai bine, deca nu se va face lucrulu si in contra vointiei v6stre — acést'a e sensulu celoru dise de conducetoriulu cehu.

Amenintiarea lui Rieger capeta o insemnata deosebire prin scirile se sosescu din Austri'a despre decursulu celoru d'antai alegeri. In Austri'a de josu si in cea de susu in comunele rurale au reusitu mai totu conservativii si clericali si ear' in Carnioli'a Slovenii. Intre cei mai d'antai alesi se afla si comitele Hohenwart. Afara de acést'a au incheiatu aristocratii nemti si cehi din Boemi'a unu pactu dupa care cei d'antai voru tramite 13 ear' cei din urma 10 reprezentanti in parlamentu.

Tote aceste sunt semne invederate ca situatiunea in Austri'a s'a schimbatu totalu in favorulu impacarei cu nationalitatile si in defavorulu dualistiloru.

Cronic'a evenimenteloru politice.

Tier'a p6te fi linistita, caci gramaticile pentru studiulu limbei maghiare sunt gat'a si se afla sub pressa. Asia impartasiesce „Pesti Naplo“ adeverate minuni despre uriasi'a activitate si zelulu celu desvolta „procopitii“ din ministerulu de instructiune maghiaru pentru asigurarea esecutarei legei, care impune invetiarea limbei maghiare in scolile populare.

Silintiele, ce si le da ministerulu, dice numit'a f6ia, mergu intr'acolo, ca mai antai se resfranga obiectiunea confessiuniloru nemaghiare, dupa care nici n'ar' esista o gramatica cumu se cade ungrésca. Spre a delaturá acést'a lipsa ministerulu inca cu mai multe luni inainte a insarcinatu pe inspectorulu de sc6le r. ung. Groo cu compunerea unei gramatici slav6ne maghiare corespundiet6re, care se sté la inaltimea teorieloru celoru mai noue pedagogice. Asemenea a fostu provocatu inspectorulu de sc6le dela Brasiovu, Kóos, de a compune o gramatica romana-maghiara. Acesti domni inspectori si-au si finitu lucrarile, dice „P. N.“, si gramaticile respective se afla deja sub pressa si voru aparé in cursulu verei pentru ca se se p6ta intrebuintá inca la inceputulu anului urmatoriu scolasticu. Pentru ca diferitii invetiatori se nu se servésca de pretecestulu, ca nu au avutu cunoscintia de aparinti'a gramaticiei va ordoná ministerulu ca fiacarui invetiatoriu se i se dé unu esemplariu gratuitu din gramatica de care va avé trebuintia, inca inainte de inceperu cursulu scolariu. Astfeliu voru fi insciintiati toti invetiatorii despre aparinti'a gramaticiei necesare si in sensulu legei

voru p6te incepe cu instructiunea limbei maghiare inca in cursulu ce vine 1879/80. Totodata se lucrza, ne spune P.N., in ministerulu de instructiune, sub directiunea „zel6sa“ a consiliariulu ministeri- alu Paul Gy6nczy, pentru compunerea uniu manuala cátu mai pre largu, din care se se p6ta propune in tote clasele (primare). Si acestu opu e gat'a si se va tipari in lun'a urmat6re. . .

Pregatirile ce se facu cu atata „activitate si zelu“ au predusu dér' p6na acuma doue gramaticie intre cari si un'a romana-ungurésca. Va se dica dloru intr'unu momentu candu isi iau aventu a incepe cu maghiarisarea sc6leloru nostre se vedu necesitati a scrie romanesce si inca corect romanesce dupa tote regulele acestei limbi, a careia radacina voiescu se-o sterpésca de totu. Nu scimu ce cunoscintie possede inspectorulu Koos din limb'a romana, dér' elu ar' trebui se o cun6sca totu atatu de bine ca si pe cea maghiara, deca a luat asuprasi compunerea unei gramaticie romano-maghiare. Credemu, ca aci e vorb'a de-o gramatica parelela romana si maghiara, seu ca limb'a romana se considera numai ca mediulocu de indulcire a studiulu limbei maghiare, ori-ca textulu romanu este numai pentru invetiatoriu? Tote aceste nu ne sunt cunoscute, scimu inse ca scolariulu incepetoriu nu p6te invetiá doue gramatici, doue limbi deodata candu inca nici nu scie ceti si scrie, ci trebuie se invetie mai antai un'a ca se se p6ta apucá de cealalta si acea un'a la scolariulu romanu este limb'a s'a materna romanésca. Deca a voitu dér' se fia la inaltimea sciintieloru pedagogice, d. Koos a trebuitu se dé o ingrijire deosebire partii romanesce a gramaticiei sale, caci dela acést'a depinde rezultatulu progressulu si in limb'a maghiara!! —

In siedinti'a dela 9 Iun. Senatulu rom. a primitu cu 33 bile albe contra 14 negre din 47 votanti proiectulu de respunsu la mesagiulu tronulu, compusu de maioritatea comisiunei si publicatu in numerulu antepenultimu alu f6iei nostre. Opositiunea s'a intrepusu cu tote fortele disponibile pentru primirea proiectulu gener. Manu, dér' n'a potutu reusi. Trag6ndu-se apoi la sorti comisiunea care se duca respunsulu Domnitoriulu au esitu dnii: N. Cretiulescu, N. Bibescu, Gr. Cantacuzinu, M. K. Epureanu, Severinu Emanuel, P. P. S. Metropolitu Moldovei, George Orleanu si Iona Ghic'a. — In camera opositiunea inca a combatutu cu tota vig6rea proiectulu comisiunei, acést'a inse cu tote aceste s'a primitu nemodificatu cu 90 de bile albe contra 9 negre. S'a trasu apoi la sorti comisiunea insarcinata cu presentarea adresei, constat6re din 20 deputati.

Dumineca trecuta la 6rele 11 dimin. Domnitoriulu Carolu in present'a ministriloru incungiuratu de casa s'a civila si militara, a primitu la palatulu din capitala, in sal'a Tronulu cu solemnitatea indatinata biuroulu si comisiunea Senatulu, insarcinata a presentá Mariei Sale Regale adresa spre respunsu la mesagiulu Tronulu. D. C. Bozianu, presedintele Senatulu a cetitu apoi adresa (a se vedé nr. 46 alu „Gaz. Tr.“), la care Mari'a Sa Regala a respunsu.

Domnule presedinte! Domniloru senatori! Primescu cu o viua multiamire cuvintele ce 'mi adresati in numele Senatulu. Ele 'mi dovedescu odata mai multu, ca intieptiunea si patriotismulu, de care natiunea romana a datu atatea probe, si pe cari le regasescu cu fericire in reprezentantii sei, sunt la inaltimea greutatiloru situatiunei si incercariloru, prin cari trecemu.

„Nu me indoiescu, Dloru senatori, ca, gratia concursulu luminatu si a experientiei D-v6stre gratia iubirei si devotamentulu tuturoru pentru ti6ra, vomu esi triumfatori din aceste dificultati; si ca, revisuindu art. 7 din Constitutiune si respundi6ndu astfelu cerintieloru secululu si asteptariloru Europei, veti scí totdeodata se luati mesurile necesari, pentru ca interesele vitale ale natiunei se nu fia compromise si ca viitoriulu ei se fia asigurat.“

„Ve multiamescu, inca odata din anima, atatu Eu catu si Dómn'a pentru simtiemintele ce ne exprimati si ne asociamu impreuna cu D-vóstra la tóte urarile ce faceti pentru fericirea iubitei nóstre patrie.“

Marti la 12 Iuniu la órele 11^{1/2} Domnitoriulu a primitu cu aceeași solemnitate biuroulu si commissiunea Camerei insarcinata a cu prezentarea respunsului la Mesgiu. D. C. A. Rosetti presedintele adunarei deputatiloru a cetitu apoi adres'a Camerei (a se vedé nr. 46 „G. Tr.). Mari'a S'a Regala a respunsu :

Domnule presiedinte! Domniloru deputati!

Ve multiamescu pentru cuvintele calduróse ce mi adresati. In adeveru, imgregiurabile sunt grele. Amu inse credinti'a neclintita, cá intielectiunea si patriotismulu reprezentantiloru natiunei voru invinge, cá totdeun'a, incercarile, in cari ne aflamu.

Se nu uitamu, cá in unire sta tari'a. Se nu uitamu, mai alesu astadi, cá acésta unire de cugetari si de lucrari e reclamata de tíer'a intréga, pentru cá se poteti seversi unu faptu atatu de importantu precumu este acel'a alu revisiunei art. 7 din Constitutiune. Acésta reforma, efectuata in puterea liberului jocu alu institutiuniloru representative, va intari si va inradaciná poternicu in animele tuturoru incredereea in institutiunile nóstre fundamentale.

Tari in launtru pe bas'a legi si a libertatiei, desvoltarea natiunei va luá unu avéntu decisivu. Eu si Dómn'a ve multiamimu pentru simtiemintele ce ne arnati si uramu Dvóstre si iubitei nóstre patrii fericirea cea mai deplina.

Camerele romane au adresatu M. S. Imperatesei Eugeni'a la Chiselhurst urmatóri'a telegrama de condoleantia: „Maiestate! Adéncu miscati de nefericirea, care va isbitu in persón'a fiului Vostru prea iubitu si petrunci de recunoscintia cátra memori'a imperatului Napoleon, venimu a ve presentá respectuosu complimentele nóstre de condoleantia.“

Conflictulu cu Chedivulu (vice-regele) Egiptului s'a aplanatu. Dupa ce, in contra angagiamentelorlu luaté faéia de Angli'a si Franci'a cá creditori, vice-regele a fostu gonitu pe ministrii sei europeni, guvernulu francesu si anglesu a intervenitu facare in parte spre a face, cá Chedivulu se rechiamé pe acei ministri si se se supuna obligamintelorlu, ce le-a luatú asuprasi. Acésta intrevenire inse n'avú nici unu resultatu. Afacerea remase asia mai multu timpu incurcata, péna ce principele Bismarck s'a amestecatú si a facutu dintr'insa o cestiune internationala. Amesteculu acest'a pentru antaiu a facutu o rea impressiune la poterile interessate, mai tardiu inse s'au unitu tóte a protestá collectivu in contra mesuriloru vice-regelui. Acest'a inse nevoindu a se supune neconditiunatu, reprezentantii Anglii si ai Franciei au fostu avisati de ai spune, cá dorinti'a guverneloru loru este, cá Chedivulu se abdica in favórea fiului seu celui mare. In adeveru consululu anglesu si celu francesu dela Cairo a recomendatu unulu dupa altulu vice-regelui acésta solutiune. Chedivulu inse nu a voitu se cezeze nici acuma declarandu, cá elu singuru nu se póte decide, caci este tributariulu Sultanului si trebuie se astepte mai antaiu instructiuni dela elu. Védiendu, cá Chedivulu nu voiesce se urmeze consiliulu urgentu, ce i s'a datú, consuliu generalu, alu Franciei si alu Anglii, l'au provocatu oficialu, categoricu se abdica. Consululu austro-ungaru, cá si celu germanu, cerea mai antaiu dela Chedivulu un'a din doue, séu se abdica séu se platésca tóte datoriile, mai tardiu inse Austro-Ungari'a a declaratú, cá se unesce cu mesurile luate de Franci'a si de Angli'a. Sórtea Chedivului a fostu prin acésta sigilata.

Unu telegramu mai nou dela Londra, 27 Iuniu c. anuntia cá lordulu Salisbury a declaratú in camer'a lordiloru, cá Chedivulu dela Egiptu a fostu destituitu in 26 dimineatia la porunc'a Sultanului si cá Tevfic fiulu seu celu mai mare (in etate de 25 de ani) a fostu instalatu in loculu lui. Din capital'a Egiptului (Cairo) se telegraféza cu aceea-si data: „Principele Tevficu fu proclamatú eri séra la 5 óre in citadela cá Tevfic I. Bucuri'a asupra acestei solutiuni este generala. Egiptulu intregu este linistitu. Ismail (vice-regele destituitu) pléca in curéndu la Constantinopolu.“ — Se vede cá scirea adusa de „Corr. Polit.“ cá reprezentantii poteriloru au reclamatu si departarea lui Ismail de pe teritoriulu egipteanu este esacta.

Pe Chedivulu ilu departara asiadér', dupa a nóstra parere inse acest'a este inca numai inceputulu solutiunei cestiunei egiptene, aplanarea ei definitiva depinde dela relatiunile viitóre intre Angli'a si Franci'a si intre celelalte mari poteri. Apoi cestiunea egipteanu mai este strinsu legata cu cea

orientala. D'aceea este fórté importantu a se sci ce scopuri urmaresce Germani'a prin amesteculu ei si déca pasulu presentu alu Franciei este a se considerá cá unu protestu in contra acelu amestecu séu nu. Inimicitiele diuntre Franci'a si Germani'a, cari niciodata nu incetaseru, dér' cari erau unu timpu óre care cá si amortite, par' cá incepu se íesa earasi la suprafaéia. Faptulu cá ambele aceste state se intrecu unele pe altele in inmultirea mediulóceloru de aperare, a ostirei si a materialului de resbelu, nu este nicidecumu linistitoriu pentru Europ'a. Si in afacerea egipteanu este batatoriu la ochi cá pre candu Austro-Ungari'a s'a alaturatu neconditiunatu la pasulu intreprinsu de Franci'a, Germani'a s'a ténutu intro reserva mai puéinu binevoitóre.

Mórtea principelui Napoleon si consecentiele ei possibile pentru partid'a bonapartistiloru si pentru Franci'a ocupa multu press'a europeanu. Unii sunt de parere, cá cu fiulu lui Napoleon III au fostu ingropate tóte siansele bonapartistiloru de a mai ajunge la guvernulu, altii credú, cá principele Ieróme va poté aduná sub aripile sale earasi tóte fortele partidei si astfelu va impedeá destrámarea ei. Capulu adeveratu alu partidei este si va remané fostulu ministru a lui Napoleonu III, Rouher. Acest'a a alergatu indat'a la imperatés'a Eugeni'a la Chislehurst in Angli'a, spre a se consultá asupra atitudinei ce va avé se o íe partid'a lui. Elu va aduce si va publicá si testamentulu repausatulu principe. Déca, cumu se afirma, esista unu asamenea testamentu. Rouher visitandu pe imperatés'a, acésta s'a irítatu si mai multu si se anuntia, cá a cadéu intr'o stare de apathia totala, astfelu, cá-i este in periculu chiaru vieati'a.

Mai tóte curtile europene au luatú doliulu in urm'a incetarei din vieati'a a princiului Napoleonu, cea austro-ungaru nu mai puéinu cá cea dela Berlinu si Petersburg. Curtea romana a luatú doliulu de 15 zile, incepédu dela 9 Iuniu curentu.

Serbi'a este reprezentata in Bucuresci de aci incolo printr'unu ministru-residentu. Esc. S'a d. consiliariu de statu Milan Petronievici, care a fostu tramisú la Bucuresci in calitatea acésta de cátra principele Serbiei, a fostu primitu Joi in 7 Iuniu st. v. impreuna cu personalulu legatiunei princiare serbe la palatululu din capitala cu ceremonialulu prescriu. D. ministru-residentu a remisú Domnitoriului scrisorile, prin care principele Milan notifica numirea lui, cá reprezentantu alu Serbiei in Bucuresci. — Ar' fi de doritu, cá relatiunile intre aceste dóue tíeri, cari n'au interesse divergente, se devina din ce in ce mai intime.

Mesurile in contra Nihilistiloru devinu din ce merge mai draconice. Déca sunt numai pe jumetate adeverate cele ce i se comunica lui „Pest. Ll.“ din Petersburg, atunci terórea ce domnesce acolo a ajunsu la culme. Locuitorii sunt fórté ingrijati si speriatu. Se scie cá Nihilistii stórcu dela privati sume insemnate de bani, amenintiandu cu scrisori anonime, cá déca nu voru depune sum'a ceruta la unu locu arátatu intr'unu terminu anunitu sunt perduti. De frica cei mai multi se supunea poruncei revolutiuniloru. Acuma se dice cá gener. Gurko a publicatu cá ori-cine in urm'a unei asemenea scrisori anonime va dá ajutoriu banescu revolutiuniloru va fi consideratu cá unu criminalu si trasu la respundere. Astfelu bietii ómeni intra acuma intre doue focuri. Péna acuma se fi fostu trasi la respundere 13 comercianti si proprietari de case pentru cá si-au scapatú vieati'a dandu banii ceruti Nihilistiloru. Acesti'a continua de a tramite scrisori amenintátóre spre a stórcé bani si a dá focu cladiriloru. Nu de multu au storsu astfelu dela negutiatoriulu Ielisseiev 30,000, dela negutiatorulu Kokorév 15,000, dela fabricantulu Tunéiev 40,000 si dela unu altulu 10,000 ruble. Toti banii acesti'a servescu spre scopuri revolutiunari si de va merge totu asia comitetulu revolutiunariu va poté se reincépa activitatea s'a in mare cá mai înainte. Se vedu semne de pe acuma.

In nóptea de 15 Iuniu s'au lipitu urmatóriele placate curióse pe ziduri: Susu erau 5 furci desemnate si josu erá scrisu „La iubileulu de 25 de ani alu Domniei tiranului Alexandru Nicolaevici“. Placatele s'au ruptu josu de cátra politisti si s'au predatu politiei. Focurile puse inca totu suntú la ordinea zilei. Eri si astadi avuramu 5 focuri de aceste in Petersburg. La unu taciunariu care a fostu prinsu s'a aflatu totu felulu de materialu de aprinsu: chibrituri, caupá, burete, petroleu s. a. Unu altu taciunariu, care fú prinsu s'a inveninatú cu ciancalium. Se aflara la densusu 186 ruble in chartia si o scrisóre fara subscriere:

Tóte aceste intemplari agita poporatiunea in mesura si faime ingrozitóre se respundescu. Poporatiunea se astepta la o nóua surprindera infri siata. . .“

Discursulu deputatului Parteniu Cosma,

ténutu in siedinti'a dela 5 Maiu a. c. a dietei maghiare

(Urmare.)

Deci cá se nu mi-se póta dice, ca vorbescu nu in generalu despre ea, ca nu este esecutata, fara cá se adeverescu asertiunile, sum necessitatu a enumerá si ca concrete.

Totu asia stamu si cu judecatoriele cercuale. In Tr. d. e. la inceputu erau doui judi, cari vorbeau romanescu observu, ca locuitorii teritoriului acestei judecatorii sunt romani — ambii s'au pusú in pensiune, cu tóte unulu abia e trecutú preste 30 ani, si acuma, candu a mai aptu de lucru, trage pentru nimica jumetate de salariu — si in loculu lor s'au denumitu altii, importati acolo astfelu de locuri, unde nici veste n'au avutu de romanu, si astadi la judecatori'a mentionata numai servitoriulu cepe limb'a poporului. Aci — mi vine in miute unu amínunatu, care s'a intemplatú sub absolutismu intre asmea conditiuni chiaru in Tinea, unu casu, care ar poté tré de anecdota, déca din intemplanu n'ar fi adeveratu. La judecatori'a ces. reg. din Tinea erá sub absolutismu unu oficialu venitú din Boemi'a, care nici unu cuventu nu scia romanescu. Intr'o di au avutu 2 termine, unulu pe 8, altu pe 9 óre a. m. Pe 8 óra erá citatu unu bietu romanu, in contra lui se se esecuteze o sentintia criminala, prin ca erá judecatu se capete 12 béte; éra pe 9 óre erá citatu bietulu cá martore. L'au pusú pe catele sale pe cela, care e martore, se se presenteze in biuroulu mentionatulu oficialu 8 óre. — Oficialulu, vedédu-lu ca are o citatória in mana numai decátu au datú cu socotéla, ca au venitú la vrea terminu, se uita in diuariulu seu si vede, ca la óra 8-ta are de facutu? Nici nu-lu intréba cine e? ce voiesce? chiamandu pe servitoriulu de oficiu, ei da pre bietulu ce pre mana, si i poruncesce se-lu duca afara si se-i mesurá 12. Omulu vedédu, ce se pregatesce, a inceputu a respunde tóte n'au ajunsu nimica, cá-ci organele esecutive de justitie, fiindu mai tari decátu elu, l'au trasu pe banca si-lu mesuratu dupa § cele 12. (Ilaritate.) Scapatu de bietulu omu s'a dusu la siefulu oficiului si s'a plansu acaea justitia civilisatória, siefulu a trasu la respundere mai decátu pe oficialulu respectivu, acela inse s'au escusatu cu aceea, ca: elu nu-e de vina, cá-ci nu scie romanescú e de vina omulu, de ce au venitú elu la 8 óre, fiindu tátu pe 9? Éca D-loru! la astfelu de justitia sunt esp. nationalitatile pe viitoriu. (Voci: „Pentru aceea trebuie invetie ugresce!) Eu asia sciu, ca diregatoriulu este p. tru poporu si nu poporulu pentru diregatoriu!

Numai la unu § alu acestei legi voiu se mai reflecte care s'a esecutatu fórté classicu. § 9 dice: „in tóte procese civile si criminale, cari receru interventiunea actuatului, la judecatori'a de I. instantia, in privinti'a limitulu cu privire atatu la purtarea procesului cátu si la aducea judecatii, péna candu nu va dispune legislatiunea definitu in privinti'a organisarii judecatorieloru de I. instantia, si introducerii procedurii verbali — se sustine usulu de p. aci.“ Intre sasi preste totu, chiaru si dupa legile loru mai inainte, éra intre romani dela diplom'a de Octobru cóce, se introdusesé in multe locuri usulu de a se purtá procesele in limb'a loru. Acestu usu neconveniendu ideea státu maghiaru, a trebuitú sistatu cu ori-ce pretiu. Eri cá cum se se póta sistá, candu legea ilu sustine? Ce nu póta déca voesci, candu ai poterea in mana? S'au d. mana libera presiedintiloru dela tribunale, cá ei propria autoritate se sisteze folosirea altoru limbe decátu cea maghiaru si prin ucasu presidiali se poruncésca advocatiloru, cá aci incolo numai ungresce se scie, cá-ci esibite intru limba nu se voru acceptá. Presiedintii cu fidelitate au plinitu acésta porunca, si eu astadi in tóta tíera numai tribunale cunoscu, unde nu s'au urmatu astfelu. (Can. acela?) Nu-lu tradau! (Ilaritate!) Partidele in contra acestei calcaru de lege arbitrarie s'au folositú de totu felu de remedii, ce numai se potú cugetá. Unii au apelatu tab'l'a regésca. Tab'l'a regésca au disu, cá „deorece de siunea atacata nu se afla intre decisiunile apelabile enunciate tacative in § 294 alu procedurii civile — apelatu póte incuviintia. Altii au datú gravamenu de nulitate. Curtea de cassatiune a disu: cá „nu ea, ci numai judecatoriile de I. instantia sunt in dreptu a constata usulu ilegalu, dér' si afara de acésta, casulu nu se afla intre tacative enumerate in § 297 alu procedurii civile; p. urmáre gravamenu de nulitate se respinge.“ Altii au cursu la ministeriulu de justitie. De acolo inse li s'au p. p. unu p. cá: „judecatoriile sunt independinti in sfera loru activitate, avendu forurile lor de apelatiune si in casu procesuali miusteriulu pe cale administrativa nu se póte a. gerá; deci petitiunea nu se póte considerá.“

Ei! ce se faci acumu? unde se mai cerci remedii? se mergemu la dieta, cá a facutu legea, ea negresitu

apără contra celor ce o violă. Au venit deci aici și imi aduc bine aminte, că din partea asta — steng'a estrema — Stănescu, era din partea cea drăpea estrema — Trauschenfels au interpellat, mi se pare înainte cu patru ani, pe ministrul de justiție de atunci Perczel, că: „are vreo de această violare de lege? afla fapt'a presedintiloru la tribunale de conforma legii? și deca nu o afla conforma legii — este aplecatu a face dispozițiuni, că se se respecteze legea? Ministrul Perczel a răspuns: că „are vreo de dispozițiunile presedintiloru, că recunoșce, că acestu actu nu este conformu legii, inse se va nisui, că pe cale novelaria se se modifice legea astfelu, că se se potrivăca cu casul.“ Acestu răspunsu onorata casa l'a luat spre sciire. Deci în față lumei a recunoscutu ministrul de justiție; că cu inteniune a violatu legea, că a permis organelor sale subalterne se nu respecteze legea, și camera, care a făcutu legea în locu se l'u pedepsăca cu placere aprobatu fapt'a ministrului. Ei bine d-loru! deca legislatiunea astfelu respectă o lege, cu care atātu de adeseori se mandrește mîntea lumei, celu pușinu nu afirmati: că aceea asigură pe deplin interesele nationalitatiloru, și nu ve provocă la ea, că la motivu de încredere față de altu proiectu de lege, căci prin asta deveniti suspiciosi, că totu astelu veti respectă si legea, ce voiti că a se aduceți.

On. casa! Trecēdu acuma la meritulu obiectului nu voi atinge partea teoretică a aceluia — căci această atātu este lamurita prin deputatii ce mi-au premersu, în cătu, că si eu se o mai atingi, este într'adeveru superfluu. Cu permisiunea d-vostre, deci, me voiu restringe pe cătu se pōte de scurtu la partea practică a proiectului, căci această este, care pentru nationalitati pōte deveni mai funesta. Precumu bine a observatu d-lu deputatu Mocsary: vecsatiunile voru fi neevitabile numai decātu la autaiulu passu, candu se va încercă guvernulu se puna în lucrare aducēnd'a lege si anume: la constatarea aceluia scōle populare, cari dejă posedu invetiatori, cari știu limb'a maghiară, pentru că în acelea numai decātu va avē se se introduca studiulu limbii maghiare. Cine va constată această? Guvernulu prin organele ce i le pune legea la dispozițiune. Cine sunt aceste organe? Sunt inspectorii și asia numitii visitatori de scōle. D-loru! Cine crede, că aceste organe suntu capace de unu astfelu de lucru — acela nu petrece cu atentiune, cumu se face denumirile la noi pe acestu terrenu! Acela nu vede cumă aci nu este recerint'a principală, că respectivulu se fă într'adeveru aptu de postulu, ce are a l'u ocupă. Eu cunosc o suma de inspectorii de scōle, cari se pricepu la vreo ce în lume, numai la invetiamentu nn. Cunoscu inspectorii de scōle, cari de locu nu pricepu limb'a propunerii aceluia institute, asupra carora suntu chiamati a exercit'ă inspectiunea.

Fiindu lucrulu ponderos și cunoscutu mai multora, cari mă potu combate, deca n'amu dreptu, voi aminti, numai pe unulu, — pe celu din Aradu. Acestu inspectoru a venit acolo dintr'o provincia, unde de locu n'au avutu ocaziune se auda limb'a romană. Nu dicu, că n'ar' fi aptu de inspectoru scolaru, pentru că mai înainte a fostu professoru de liceu, d'ar' nu este pentru Aradu, pentru că precumu singuru marturisesc: din limb'a invetiamentului mai a totalitati scōleloru, pe cari are se le inspectiōne — nici unu cuvēntu nu scie. Acum'a întrebă eu: pe langa tota bunăvoint'a, cumu va potē corespunde chiamarei sale în prim'a linie în preparand'a conf. gr. or. romana din Aradu, candu o va cercetă cu scopu, că se vedă cu ce rezultatu se propune acolo limb'a maghiară? Căci limb'a propunerii în amintit'a preparand'a este cea romana, deci si studiulu limbii maghiare se va propune într'o limbă, ce elu nu o pricepe? Mai departe, la examenulu de calificatiōne, care se face înainte unei comisiuni consistoriale, și la care dupa proiectu va trebui se asiste cu votu decisivu si inspectorulu scolaru — candidatul de invetiatoru se va examina în limb'a romana: cumu va fi în stare acestu inspectoru se judece, că este aptu s'eu ba respectivulu de-a propune în scōla poperala studiulu limbii maghiare? pentru că spre acestu scopu, că studiulu limbii maghiare se se propuna cu rezultatu în scōlele populare, nu se pōte pretinde cu dreptu cuvēntu, că respectivulu se scia perfectu limb'a maghiară, ci celu multu se cunōsca elementele și regulele limbii maghiare.

Deci unu asemenea inspectoru nu va fi în stare nici a califică pe candidatu, și din această cauza este imposibilu, că se si implinăca chiamarea cu dreptate și cu obiectivitate. Pentru visitatori de scōle este unic'a calitate precumu vedem: că ei se nu fă de nationalitatea aceea, careia apartinu scōlele, pentru cari se denumesc (contradiceri.) De acestia se cercă! Acestia nu suntu totu atātu de culti și atātu de preocupati în această privintă, că o cestiune atātu de delicată se o pōta bine deslegă. Nu voru fi totu în stare, că se pricepă inteniunea, ce o manifesta ministrulu de culte, că se lucre, în directiunea ce li-o croesce legea, și că se ăiba tactulu recerutu, că se nu vatame auctoritatile scōleloru confessionale: ci me temu, că ei isi voru află chiamarea cu totu într'alta, că ei se voru nisui se lucre în acea directiune, că se arate opiniuni publice maghiare, ce rezultate mari suntu în stare a produce ei în interessulu maghiari-

sarei? Si această va dá locu la conflicte continue între auctoritatile bisericesti și între guvernulu, și voru nutri și atitia temeri continue în poporulu îngrijitu de limb'a și nationalitatea s'a. Eră dator'ă d-lui ministru de culte se ne dea desluciri multiamitōre la întrebarea nedeslegată în proiectu, căci s'a pusu această întrebare, și anume: cine va avē se decida atunci, candu între comisiunea examinatorē și între inspectorulu scolaru va fi diferint'a de pareri, în privint'a calificatiunei candidatului de invetiatoru, referit'ă la limb'a maghiară? În această privintă asi fi devenitu eu desluciri delu d-lu ministru, și d'ora asi fi doritu molcomitu pentru viile mele îngrijiri ce le amu față de acestu punctu de natura prea delicată, inse n'amu capetatu.

(Va urmă.)

Din Senatulu romanu.

Senatorii și deputatii au fostu invitati a tîne siediintia secretă în sal'a Senatului cu scopu că se li se impartăsiēca din partea guvernului corespondint'a diplomatică în cestiunea Evreilor. Mercuri dupa încheierea siediintiei secrete și dupa departarea deputatiloru, Senatul a tînutu siediintia publică, în care dupa ce s'a cetitu răspunsulu Domnitoriului la adresa, s'a pusu la ordine dilei cestiunea că cine are se iē inițiativ'a la modificarea art. 7 din constituțiune guvernulu ori Senatulu?

D. Manolache Costache a vorbitu în numele minoritati opositionale în contra opiniunei, că Senatul ar' avē se iē inițiativ'a dicēdu între altele, că cetirea aceluia diplomatică a fostu superficială și că dñii Senatori nu s'au potutu lumină în desluculu asupra cestiunei, guvernulu o cunōsce mai bine, de aceea se vina c'unu proiectu bine formulatu în atacarea cu Evreii. D. C. Bosianu răspunsiendu se provōca la suveranitatea natională, natiunea singură are se pronuntă asupra modulu cumu se se modifice art. 7. Propune, că Senatul se procedă la alegerea unei comisiuni. Opositionea declară, că ea va observa o atitudine passivă față cu această alegere. Ionu Bratianu dice, că guvernulu nu se va dá indereptu, candu va avē se 'si spuă parerea în cestiunea israelită și a arată totu ce scie. Se nu uite inse cei din opositione că în relatiunile internationale guvernulu unui statu straiu pōte respinge parerea unui altu guvernulu, pe cătu vreme rare-ori s'a veditu că guvernele straine se nu tînea s'ema de dorint'a unei țieri exprimată unanimu prin reprezentatii se. Speră, că Senatul la rezolvarea cestiunei israelite va fi în unanimitate. — Senatul decide apoi alegerea unei comisiuni. Se alege dñii: C. Bozianu cu 32 voturi, P. Gradisteanu cu 31, Nicu Pilat 30, C. Braiescu 30, D. Pruncu 39, N. Crețulescu 30 și B. Boierescu cu 30.

D. Boierescu voiesce se-si de demisiunea pentru că nu impartă vederile majoritati, Senatul inse i-o respinge. D. Boierescu nu voiesce se si-o retraga, atunci s'audi mai multe voci: „Nu primim demisiunea“ și senatorulu Pruncu strigă: „Nadajduimă înca în patriotismulu d-lui Boierescu!“ D. Boierescu se departeaza fara asi retrage demisiunea. Siediint'a se încheia.

Din Roman'ă,

Reproducem aci o corespondentia din Galatiu către „Blätter für Handel und Gewerbe in Siebenbürgen“ ce apare în Brasiovu, privit'ă la diferite proiecte de lege pentru exploatarea padurilor și îmbunătățirea comerțulu romanu în genere:

„Inca de multu timpu avem pregătite proiecte de lege pentru întretinerea padurilor și exploatarea ocneloru, cari în interessulu nostru economic amu dori se le vedem transformate cătu mai curēndu în legi positive. Asemenea pretindim interesele nōstre economice și comerciale grabnic'ă legatura a liniilor nōstre ferate cu Cerna-Vod'a și Chiustengea.“ Acest'a e o dorintă, exprimată de principele Carolu în mesagiulu tronului. De faptu teritoriulu țierii romanesti este bogatu în comori minerale începēdu delu carbuși pēna la aur. Exploatarea acestoru comori, eră împedecată pēna acumu de temerea unei opuneri din partea Turciei s'eu altoru state vecine, de lipsa de capitale și de alte motive, cari astadi inse numai esistu. Asupra devastarei padurilor s'a vorbitu deja și s'a protestatu de multe ori contra ei. Asemenea este cunoscutu că Roman'ă posedă înca multe paduri cari din lipsa de comunicatiuni suntu astadi fara nici-o valōre. În această privintă o societate franco-belgică cere guvernului romanu concessiunea de a exploată comorile țierii, dandui în schimb totu ajutorulu posibilu, pentru că Roman'ă se devina o putere maritimă. Petitiunea respectivă a numi-

tei societati, dice: „Teritoriulu romanescu, care se întinde delu Carpati și pēna la Dunare, fiindu maritu prin luarea în posesiune a Dobrogei, posedă astadi o parte însemnată din cōst'a Marii negre încātu prin însemnatatea ei de putere maritimă și comercială, are dreptulu de a întretine o flota mare de rășbelu. Pavilionulu romanescu pōte prin urmare se falțaie nu numai pe Dunare ci și pe marea neagră deopotrivă cu celu alu Statelorū, cari au interesus în această parte a Europei. Roman'ă se nu remana în urm'a celorlalte state de pe cōst'a marii!“

„Roman'ă însufflă încredere tuturor capitalistiloru straiu prin loialitatea, cu care 'si țiene angajamentele sale față de creditorii și anteprenorii multelor constructiuni mari publice făcute pe contulu statulu și asigură prin această unu succesu tuturor institutiuniloru mari, cari se întreprind în această mica d'ar' prea bogată și productivă țieră! În următoarele citam câteva puncte din petitiunea de concessiune:

1. Pe Dunare și pe marea neagră se se stabilēca o flota de 24 vapoși și 60 remorchere. — 2. Vasele Romaniei se fă constructe în fabricele societati, purtand bandier'a romană. — 3. Lemnulu trebuint'os al acestei constructiuni se se iē din padurile Romaniei, prin care valōrea acestoru din urma va cresce în modu însemnatu. — 4. Pe lēnga flot'a de pe lini'a principală, de pe Dunare și marea neagră începēdu delu Passau și mergēndu pēna la Constantinopolu, societatea se mai obliga a construi vase mai mici, cari se circule în interiorulu țierii pe riuurile dejă navigabile ale Romaniei s'eu pe acele, cari se voru potē face navigabile cu cheltuiel'a societati. — 5. Societatea se mai obliga a exploată minele de carbuni și alte ocne din Roman'ă. — 6. Administratiunea se se întretine exclusivaminte de Romani. — 7. Că personalu alu marinei se se întretinēca nuu numeru cătu mai mare de Romani.

Si tōte aceste contra unei garantii din partea statulu, numai de 5% din capitalulu societati de 12,000.000 lei, s'eu contra unei subventiuni de 600,000 lei pe o durată de 30 ani!

Siediintele Academiei Romane.

În siediint'a din 6 Iuniu st. v. D. V. A. Urechia comunica, că executorii testamentari ai repausatulu Dimitre Cozacovici, între cari este D-s'a împreună cu dñii Ionu Brateanu, gen. Tell, G. Goga și Zisu Sideri s'au consultatu și au decisu că averea donată de numitul repausatu pentru scopulu patrioticu aretat în testamentu se o dedice și se o lase în îngrijirea și administrarea Academiei Romane. Deci rōgă pe Academia se delibereze asupra casulu, pentru că, deca propuneria s'ar' admite, se pōta aduce și predă averea acēst'a, care consta în nenumerariu. Urmēza o discussiune, pe care presedintele resumēdu-o isi esmite opiniunea, că se se primēca ofert'a cu beneficiulu de inventariu, pēna se va vedē cuprinderea testamentulu, de aceea propune, că se se numēca o comisiune, care se cerceteze propuneria și actele ce le va aduce d. Urechia. Adunarea decide apoi, că comisiunea se fă compusă din dñii Ionescu, Maniu și Babesiu, cu misiunea de a referă asupra casulu. — Se distribuie proiectulu de statute alu Academiei tiparitu.

În siediint'a din 7 Iuniu se comunica o adresă a d-lui G. Crețianu, prin care înaintēza 12 exemplare din colectiunea poeziiloru sale sub titlulu de „Patria și Libertate“, spre a se avē în vedere la concursulu premiulu Naturelu Herescu. Membrii se desfăcu apoi în comisiuni și sectiuni.

Siediint'a delu 8 Iuniu st. v. — La ordine dilei se pune discussiunea proiectulu de revisiune a statuteloru. D. Babesiu dice, că deōrece proiectulu de față nu presintă vreo schimbare esentială de fondu, Adunarea ar' trebui se între în discussiunea specială pe articuli. Că unulu ce a figuratu în comisiunea elaborării lui anunția, că pentru mai multi articuli n'a fostu unanimitate și că minoritatea din comisiune si-a rezervatu dreptulu de a face observatiunile sale la timp. D. Ionescu cere se se făca o discussiune generală, și se pronuntia în contra proiectulu emitēdu idea, că se se discute deocamdata numai acei articuli, cari suntu de necesitate urgentă. D. Măiorescu avēndu în vedere legea cu care Societatea academică din o societate quasi-privată s'a redicatu la rangulu de Academia crede, că proiectulu de față răspunde la scopu, de aceea cere a se intra în discussiune. Adunarea consultată decide a se luă la desbatere proiectulu dupa articuli. Se primēca apoi art. 1, 2 și 3 ai proiectulu comisiunei cu pușinu adașu.

Déca confratii nostri suntu asia de maniosi pe romanii din Maramuresiu, încatu nu bucurușu iérta pre eppulu P. a merge acolo, si nu-i tienu vrednici a se osteni intru convertirea lorú cá a unoru retaciti — cumu se cuvine unoru preoti — se-i afurísca si se-i scóta afara din poporul românesc, pentrucá mane poimane voru ceti, nesce te miri ce. manifestatiuni in apropiare de Maramuresiu la Naseudu, déca i-a veni din intemplanre cuiva pofta de a face asia ceva. Déca este adeveratu. cá in districtulu Naseudului este latitu si se cetesce de mai multi preoti deacolo diurnalulu ung. „Magyar-Állam“, si s'a potutu culege astfeliu de subscrieri, cumu sunt cele din „Osten“, se va poté si acést'a. Dni preoti apoi, cá nisce bine versati in cele episcopesci, citéza insusirile episcopului din S. Scriptura. Ei sciu pentru cá, cá buni preoti facu esamenu de consciintia in tóta sér'a, cá óre afla se in DD-sale insusiri de aceste. Se lasamu Dloru se nu judecamu noi preotii despre Episcopulu nostru, apoi inca asia dreptu si tocmai atunci candu scieamu, cá acel'a totusiu trebuie se se duca odata. Nu este de competenti'a nóstra a judecá asupra eppului, nici a judeca si spune la lume, cá nu si-a plinitu missiunea, pentru cá acést'a o voru spune mai marii nostri si mai marii eppului. Ce a facutu si cumu si-a implinitu missiunea ne spune elu frumosu la despartirea s'a de noi multiamitorii sei preoti: „Siese ani au trecut de candu amu cuprinsu scaunulu episcopescu de Gherla, si astadi trebuie se-lu lasu éra vacantu... Consciintia me mangaie, cá nimica n'amu intrelassatu, ce amu vediatu a fi de folosu, si amu avutu si bucuria de mai multe succese ale osteneleloru mele, pentru tóte acele fia numele d-lui binecuvéntatu, avutamú inse sidorere, pentru cá guistarile nefavorabile nu mi au concessu a reesi cu tóte cele de lipsa pentru prosperarea diecesei... Nu fora dorere de anima me despartiescu, dér' me mangaie Indurarea Atotpotintelui, care prin spiritulu santu este totu de un'a cu dieces'a s'a... etc. (Din literele de remasu bunu ale eppului Pavelu de cátra fii sei din dieces'a Gherlei.)

Preotii sciu, cá ce impregiurare a redicatu pre P. la mitr'a episcopésca: Predarea preparandiei din Sigetu. Si aci judecati fratiloru prea pripitu. Preparandi'a acea pre bas'a unui pactu facutu intre comitetulu preparandiei si In. Ministeriu, in care se stipuléza si unele folóse pentru romanii — in 1869 a incetatu. Apoi se se scia, cá asuprz preparandiei romane din Sigetulu Marmatiei a eserceatu dreptulu de jurisdictiune, de supravighiare si de superinspectiune ordinariatulu de Gherla, care atunci nu'lu avea P., dreptu aceea actulu acel'a l'a facutu in societate cu ordinariatulu din Gherla de atunci. Pentru-ce dér' numai Pavelu s'a numitu? Si pentru-ce nu indata in 1869, 1870, 1871, 1872? Patru ani intregi a diferitu In. Ministeriu de a remunerá acést'a fapta? Apoi acea preparandia ar' fi incetatu si fora de pactu, neavendu din ce subsista, fiindu acelu institutu sustienutu din propriele poteri ale Marmatianilor.

..... Ce l'a facutu pre P. Episcopu la Gherla? Acea, cá Escelenti'a S'a Metropolitanu, cá atare si cá fostu eppu alu Gherlei, l'a aflatu demnu alu pune in candidatura intre cei alalti candidati, cunóscéndu clerulu din dieces'a Gherlei. Si acolo in acea candidare elu a figuratu, cá membru alu clerului diecesei Gherlei si s'a aflatu demnu prin Maiestatea S'a regele apostolicu a se denumi, si priu S. S'a Pontificele a se confirmá. Se se insemne bine acést'a impregiurare, pentru cá suntu preoti, cari acést'a nu o voru uitá de graba si nici odata voru iertá, cá elu a cutezatu a luá mitr'a eppésca fora scirea si convoirea D-sale. Nu e mirare, dér', cá acei preoti dau espressionu justei lorú indignatiuni, cá acumu a cutezatu a se urcá pre catedr'a lui Vulcanu fora scirea si convoirea lorú. Cirusine pentru V. Cleru alu diecesei Gherlei, cá unulu din sinuluseu a ajunsu a fi urmatoriu, firesce in ordine alu patrúlea, lui Vulcanu!! Trebuie stérsa acést'a péta, cá se nu se mai intemple, cá vreunulu din clerulu diecesei Gherlei érași se se inaltie. Pentru cá noi cu mintea nóstra vulgara nu potemu crede, cá se va aflá vreunu Metropolitanu, care judecandu dupa portarea nóstra din diurnale se cuteze a pune in candidare la unu postu pre cineva din dieces'a Gherlei.

Ajunsau dieces'a Gherlei si ea acum mai de curéndu la moda. Escel. S'a Metropolitanu din Episcopu de Gherla s'a dusu la Blasiu; Pavelu Vicariulu Maramuresiului, membru alu Clerului diecesei, s'a denumitu episcopu la Gherla; Dr. V. Mihali érași membru si crescutulu diecesei Gherlei la Lugosiu; si acum decuréndu Pavelu la Orade. Nu a fostu óre frumosu acestu lucru, óre nu amu avutu noi mangaiere, cá in acesti'a se maresce védi'a clerului din diecesa? Lumea se uita, cá ore de unde au esitu Ei, si dice: cá totusi trebuie se fia de séma clerulu acel'a din care esu. Acést'a inse nu place unoru preoti din diecesa, si dau in articolele publicate testimoniu altulu despre Cleru. Pentru cá in adeveru nu de tóte dilele este Clerulu acela, din care suntu unii preoti, cari, déca nu le-a placutu Episcopulu, vedindu cá se duce se-si facu cruce, cá scapa de elu. Ei dér' aceia nu suntu simplii, ci mergu dupa Episcopu la Slatina, la Orade, la Pest'a, Vien'a si pandescu faptele lui, si déca din intemplanre nu face rele, confingu (scornescu) atari, séu esplica sinistru cele facute.

Cari suntu mai bunii Sateliti, noi séu ei? Se nu derimamu fratiloru acele base comune, de pe cari ne potemu urcá la cathedra episcopésca la casuri obveniente, din simpl'a cauza, cá nu toti incapemu acolo deodata. —

Acesti preoti, dupace au adusu pre tapetu dignitatea episcopésca, nu potu lasá in pace nici pre Ven. Capitulu, gerindu-se de aperatorii drepturiloru lorú usurpate de episcopulu cu satelitti sei, cá si cum acést'a Ven. Corporatiune nu ar' sci prea bine si drepturile violate, unde se le apere, adeca la fururi competente si nu in diurnale. Fratiloru! pentruce acést'a alusiune? Ganditi dóra, cá vomu sari si ne vomu apucá furc'a, cum a'ti disu mai nainte, cá se aratati cu degetulu si se diceti: nu v'am spusu? Dér' noi nu vomu face acést'a fratiésca bucuria, pentru cá noi Satelitti onoramú si respectamú acést'a institutiune bisericésca dinpreuna cu tóte drepturile ce le are in biseric'a catolica si cá corporatiune si cá senatu, precum respectamú si a le episcopului. Si acést'a dicemu nu numai despre Ven. Capitulu cá persona morala, ci si despre facare Pré on. membru alu aceluasiu. Se nu mestecamú intre disputele nóstre pre altii, se remanemu numai noi preotii. — Destulu cá unii dintre preotii nostri sub nume de „Aethes“ in acestu pretiuitu diurnalulu, si cá versuinti de ode in un'a alta fóia románésca au atacatu acést'a V. Corporatiune si membrii ei.

Nu lasati in pace nici pe cei repausati. Asia téríti la tribunalulu Marelui publicu pre fostulu prepositu capitulare Macedonu candva Popu. Paguba, cá nu se póte presentá, pentru cá elu, cá omu sinceru ce a fostu, in faciá ar' spune On. Publicu, cá ce suntu causele certelorú nóstre preotiesci. Elu de siguru ar' protestá in contra asertelorú D-Vóstre, pentru cá, de si móрте tragica a avutu, totusi nu amaritu de Episcopulu a moritu, ci impacatu cu elu, si cercetatu prin densulu in spitalulu din Clusiu, unde mersese pentru operatiune. Nu a mersu la ingropatiune? Dreptu este. Dér' bine cá n'a mersu, pentru cá D-Vostre cá nisce iubitori fii, cari ei cautati tóte faptele fora alegere, cá se-lu innegríti inaintea On. Publicu, déca mergea, érași aveati causa se strigati in contra D-Sale: cá écca si'a lasatu dieces'a si scaunulu seu in tempu de colera pentru unu pretextu de a merge la Clusiu la inmormentare, candu acolo suntu preoti, si n'a siediatu acasa, cum se cuvine unui bunu pastoriu in tempuri de cercare.

Diceti, cá denumirile intemplete in gremiu au produsu neindestulire in Diecesa. Dreptu este, si noi amu poté citá casuri, pentru cá se se scie, cá unele denumiri intemplete sub episeopi'a D-Sale nu tocma favoritoriu au esitu pentru Ill. S'a. Deórece unii, cari i-au adusu in Gherla, in locu de ai poté face unelte, ei s'au facutu corespondenti de diuaria in contra s'a. Dér' neindestuliri de aceste suntu si voru fi, mai alesu in dieces'a Gherlei, unde suntu multi competitori si pucine posturi. —

„Erumpu pe totu loculu in diecesa neindestuliri si murmurari, . . . siem'a intródusa esmisa . . . rescola partile ardelene ale diecesei.“ Dloru preoti! intrebamú noi la acestu locu, cá ore nu si D-Vóstre aveti la acestea parte? Siem'a nu a resculatu partile ardelene, dupacum sciti bine D-Vostre. S'a intemplatú ici si cole cértá intre poporu sipreotu, dér' de aceste se intempla si in alte locuri. In aceste mse nu are Episcopulu nici o vina. Eaca pentruce. Episcopulu dice in cerculariulu prin care publica siem'a aceste: „Ce se tiene de partile escorparate din

Archidieces'a Albei-Iuliei: in aceste introducea acestui regulamentu e unu lucru mai greu si delicatu; dreptu aceea procedur'a se fia cátu intielépta si mai moderata . . . cu modlitate buna, in liniste capacitandu, potu se probea introducerea acestoru competentie stolare, inse mai pre réndu fora sgomotu si fora se produ prin fapt'a s'a ceva iritatiune . . . numai iritatiune certe, cerulari se nu esciteze, cá atunci de ac se va reproba.“ — De vina este aci episcopulu Pre D-Vóstre ve predomnescu póte nesce patimibile, de nu vedeti, cá prin aceste marturisiti, Episcopulu s'a interesatu de binele Clerului seu pentru cá asia credemu, cá a osteni intru redicaciune buna a starei materiale a Clerului din „proprele nóstre poteri“ nu este crima démna de a se d nuntiá publicului. Póte Preotii corespondenti traiescu din „propriele poteri ale poporului in manu. Aduceti-ve amente, cá sistemisarea competentieloru stolare, stergerea tertialitatiei cantore. t. c. le-a cerutu intregulu cleru diecesanu in consistoriu plenariu. Si óre nu s'a bucuratu cá rulu de siem'a cea noua?

Nu a facutu episcopulu visitatiune canonice diceti. Si la acést'a acusatiune se póte respunde cu escusatiune, cá dupa portarea D-Vóstre, ce aratati in diurnale, s'a potutu teme, cá va fi apcatu de pieptu de cutareva preotu in drumu. De nu asta a fostu caus'a, pentru cá episcopulu a dupa faptele D-Vóstre a judecatu clerulu, ci ali cele, care fiind-ca D-Vostre le sciti, nu le amestimu. —

Au inceputu neindestulirile a degenera in rasirea „unirei“, diceti D-Vostre fratiloru! Pre cum in Deesiu, Minthiu, Logiardu. Dér' pre ali D-Vostre sunteti preoti, prin urmare si D-Vostre sunteti de vina si aveti parte.

Caus'a suspensiunei Vicariului dela Naseudu o ventilamú fora apriat'a D-sale impoternicimú fiindu cá D-s'a nu este intre auctorii articiloru. Pentru linistirea publicului inse dechiaramú, cá nu trifoliulu a fostu caus'a, nefiindu acel'a atutu pre lume, ci acea suspensiune din partea unoru preoti s'a cerutu cu energiá.

Episcopulu nu siede a casa, ci la Maramuresiu cu lunile, diceti D-vóstre preotiloru, cari ve aretatú atátu de versati in tóte trebile diecesei, sciti caus'a inse a avutu Vicariulu episcopescu, cá a gubernatu. Si acést'a fostau óre vreunu satelitu? Ba nu, ci membru alu Ver. Capitulu. Pentru ce diceti dér', dloru preoti mai susu, cá Episcopulu a satelitti a usurpatu drepturile consiliariloru „nati si de „iure. Séu dóra iubiti si pre Vicariulu episcopescu, cá insusi pre Episcopulu. ori dóra si matare? Séu dóra si crucea acestui'a, respectiva distinctiunea meritata a lui ve mania si spaimenta. Au dóra, candu a-ti compusu articiulu, ve ati temutu, cá va fi Episcopu la Gherla? Si atutu eara érá baiu (nevoia) la Gherla, pentru cá si a cesta e din Clerulu Gherlei, si din acestu cleru este iertatu se se inaltie nimenea. —

Nu a datu bisericiloru serace, fiindu „lacom si marsiauv“. Péna acolo au mersu si frumosu D-vóstre ochi, cá se panditi, ca episcopulu, candu baga si scóte man'a din buzunariu. Frumosu intru adeveru si inaltiatoriu de sufletu!! A datu pentru biseric'a Deesiului. O sciti acést'a fiindu din apropiare. Déra petrecutatu pre Episcopulu in tóte drumurile lui si uitatúv'ati in tóte epistolele lui se sciti, cá cui si ce a datu, neavendu acelu Episcopu corespondentu de diuaria se bucine in ium elemosinele impartite? Care suntu mai fideli sateliti, noi séu ei?

I-si cumpara mosia si incepu a-si edificá un palatiu. De ce acestu simtiementu, din care spuneti lunei cu dorere, cá Episcopulu are casa si mosia propria? Au pecatu este acést'a si in daunatiunei romane, cá unu episcopu romanu are casa si mosia s'a propria? Dóra nu cumva l'ati comdemná, cá se fia datoriu la jidovi si armeni si manance din fonduri? Ei da, acea a cumparatu din ce trebuie a se dè seraciloru. Ba nu, cáci in Slatina si cá episcopu a potutu si fora scirea si convoirea D-Vóstre se-si zidéscu un'a casa, pentru care D-Vóstre o numiti palatiu. —

Diceti mai de parte, cá cu infintiarea oficiului admiré a fonduriloru in locu se amelioreze starea celora, o a stricatu, pentru cá a facutu Salariu unoru sateliti. Numai? Intrebamú aci pre lumea finantiala, cá ore potu-se manipulé preste 100,000 florini v. a. fora scriitori si protocoale? Se na spuna. — Dreptu este, cá episcopulu nu asia a voitú. Dér' a voitú se aiba Clerulu, ale carui'a sunt fundatiunile, controloru, inse a fostu impedacatu

narei, si creierii i s'au infuriatu pan'la nebunia. Nu! Nu! Clerulu diecesei Gherlei nu sta pe partea D-Vóstre, l'am vedutu noi satelitti esprimindusi simtiemintele Sale in adresele de adio, ce le-au transmisu episcopului seu, dintre cari unele erau compuse asia, încatu 'ti storceau lacrime din ochi. Episcopulu acelea le-a dusu cu sene spre eterna memoria si pemnu alu iubirei sale câtra cleru si vice-versa, pentru câ, decâ a iubit Episcopulu ceva, acel'a a fostu clerulu! — Lipsit'au dreptu este din aceste unii individi din tôte partile diecesei, pentru câ de acesti'a se afla si s'au aflatu totu de una.

Acumu ajungemu la acelu pasagiu infricosiatu, care complinesce totulu in articulu. Se bucura, câ a scapatu de capriciile nu a le episcopului ei ale nóstre ale Clicei. Ba nu d-loru, nu a-ti scapatu de capriciile nóstre, puse pre chartia sunt acelea aci. A sositu momentulu se ne aratamu inaintea On. Publicu romanu, si dechiaramu: Nu este adeveratu, calumniati infricosiatu pre propriulu vostru Episcopu de atunci si pre noi confratii D-vóstre preoti. Nu, noi nu amu eserceatu asupra Episcopului nici un'a jurisdictiune, nici un'a putere, noi amu fostu numai simplii sâtelitti fideli, ascultatori, obedienti si câ atari, decâ ne-au datu se lucrâmu, amu lucrâtu dupa modestele nóstre puteri, si acést'a luamu angangiammentulu a comproba, de ni se va cere, in locu competente.

In acestu articlu este atacata onórea clerului diecesei Gherlei intregu din crescutu pana'n talpa si inca pēna la baierele animei. Unu Episcopu romanu descriu asia frumosu prin D-vóstra, condusu de nisce satelitti simpli si fora esperiintia! Canonici romani nesciutori de dreptu, pentru câ nesciutori sunt aceia, carii ceru dela propriulu seu episcopu indata dupa denumirea s'a prin Maiestate la altu locu, se depuna jurisdictiunea, fiindu câ aceea a incetatu prin denumire, inainte de confirmatiunea pontificelui, — séu de nu, se renuntie fora scirea si convoirea Papei. Astfeliu diceti D-vóstre! Cine Vi iurisconsultoriulu?! Si acést'a apoi se se sustiena prin corespondenti in dōue diuaria publice. De nu ne credeti intrebati pe capulu Provintiei nóstre metropolitane! Profesorii de teologia români, cari crescusi sucrescentia diecesei fora capacitate, oficialii romani dela cancelaria idioti, unu redactoru romanu singuru in dieces'a Gherlei peritoriu de fōme pe stradele ómeniloru, si apoi preste tôte aceste unu cleru romanu necultu, ingrâtu si de caracteru dubiu, pentru câ, dupa conceptele de bunavointia in societate, cari pandescu dupa faptele altora cu scopu de a le denuntia, nu se bucura de bunu nume. Si acestu actu inceputu cu atâta valfa romanésca este unu actu insultatoriu de natiunea romana, care la jumetate milionu de romani, numai astfeliu de preoti are, cumu sunt aratati in acelu articulu.

Romaniloru! Dōmne reu sunteti pecaliti! Asia ve trebuie, pentru ce amblati dupa mintea altora si nu dupa a D-vóstre cea firésca si romanésca. Voi Romaniloru orbiti de patime nu ati luat u séma, câ se mestecâ cineva intre cartile Vóstre pricepēdu patim'a vōstra si ve face, câ prin propriele mani se ve dati unu asia cumplitu blamagiu nationalu, si acést'a in colōnele betranei Gazetei Transilvaniei!!!

Eaca on. Publicu dōue Clice, un'a noi, cari ne-am' presentatu si alt'a ascunsa, care ne ataca si ne-au atacatu prin diurnale. Care este mai culpabila, judece On. Publicu. — Si ce se cuprinde in acelu pasagiu, unde in „Gaz. Tr.“ cu litere rare se spune „susu si tare“, câ bune intentiuni au membrii acestei nobile si ascunse clice, romane, a Oradei si a Gherlei, câ se remana vacantia, dér' dupa cumu credemu neavendu sperantia deplina se se plinésca acést'a buna intentiune, au altele, adeca: câ clic'a aretata si batjocorita in diurnale pēn'acumu si presentata in faci'a on. Publicu se se departeze dela putere si se aduca acolo clic'a cea ascunsa, care scrie asia frumosu si intieleptu prin diurnale nemtiesci si romane; pentru câ dupa vulgar'a nóstra precepere in acele litere rarite nu altu ceva se dice, decâtu: Te facemu atentu nóule parente, se nu tieni langa tene ómeni de aceia, cumu sunt satelitti, pentru cari amu batjocorit pre Episcopulu P. in diurnale, câ decâ nu vei face asia te vomu scrie si batjocori in diurnale pentru ei tocmai asia, cumu amu facutu cu Episcopulu P.

Pentru câ se nu se mai tēresca numele Episcopului Gherlei in diurnale din caus'a nóstra a Clicei si-a puterei imaginate, anume cu scopu eserceata prin acea, éca in publicu o dechiarâmú de desfiintata si puterea ei incetata, si lasamu bucurosi pre confratii nostri se vina ei la acea jurisdictiune si putere „concentrata“, care a eserceat' o asupra Episcopului si pentru care ati aretatu atata nemultiamire in publicu prin diurnale.

Ne retienemu numai posturile diecesane si ne dechiaramu de aci inainte de „satelitti diecesei Gherlei. Ér vōue fratiloru corespondenti ve dicemu: câ „in minciuna v'ati pususperareavóstra, si cu minciune v'ati acoperitu“, aduceti-ve inse aminte, câ: „dulce e omului pana mintiunei, éra dup'aceea se va implégur'a lui de petrii“. A ve respunde, precumu s'ar' fi cuvenitu dupa caracterulu D-vóstre, nu ne-a lasatu modesti'a.

Un'a mica rogare câtra On. Red. dela „Osten“: se ié notitia despre acést'a a nóstra dechiarare, si de aci incolo se se uite bine la cartea de botezu a corespondentelui seu vestitu, care a midiulocitu atâtea corespondentie in acelu diurnalu; câci acél'a nu este gr.-cat., prin urmare nechiamatu a se amestecâ in treburile nóstre interne preotiesci si bisericesci.

Dumnedieu cu noi!

Satelitti.

Diverse.

(Listele alegatoriloru de deputati dietali) pentru anulu 1879 se afla — dupa cumu ni se comunica — dela 25 Iuniu pēna la 5 Iuliu st. n. 1879 depuse la primari'a orasiului pentru vederea publicului. Reclamatiiunile eventua'e se potu face dela 5 pēna la 15 Iuliu st. n. ear' observatiunile asupra astorfeliu de reclamatiiuni sunt a se inaintá primariei, incepēdu dela 15 Iuliu pēna la 25 Iuliu st. n.

(Esamene in Brasiovu.) Dumineca in 17 (29) Iuniu a. c. se voru tiené esamenele cu cele doue despartiaminte ale eleviloru dela scól'a romana de comerciu a societati negotiatoriloru dela comerciulu levantinu.

(Esamenele publice la scólele centrale romane gr.-or. din Brasiovu) se voru incepe la gimnasiu, la scól'a comerciala si reala Sambata in 23 Iuniu st. v. ear' la scól'a primara de copii si de copile in 25 Iuniu. Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. III comerciala va fi Lunii in 18 Iuniu st. v. inainte si dupa amédu, ear' celu cu scolarii din cl. VIII gimn. va fi Mercuri in 27 Iuniu st. v. Esamenele scripturistice si orale de promovare s'au inceputu in 9 Iuniu si duréza pēna in 20 Iuniu st. v. Classificatiunile se voru cetf in 29 Iuniu st. v. Ordinea esamenelor, care ni s'a impartasitu de câtra on. Directiune, o vomu publicâ in numerulu venitoriu. Ar' fi fōrte de doritu, câ publiculu romanu brasioveanu se participe in numeru câtu mai mare si cu interessu câtu mai viu la aceste esamene spre incuragiarea tinerimei.

(In memori'a fericitului Metropolitanu br. de Siagun'a) se va tiené in 26/27 Iuniu, in urm'a unui cerculariu alu Escel. Sale Archiepiscopului Mironu Romanu, in tôte bisericelile din archidieces'a gr.-or. pastrasu solemn.

(Predarea dominiului episcopescu de Oradea.) Dominiulu episcopescu gr. cat. de Oradea-mare — scrie „Kelet“ — s'a predatu inainte cu câteva dile in modu oficialu lui Mihaiu Pavelu, episcopului gr. c. dela Oradea. Despre averea dominiului s'a luat inventariu, zidiriile construite in timpul mai nou au fostu pretiuite, si in valōrea in care fura pretiuite se adausera la averea dominiala.

(Unu incidentu c'unu vaporu russescu.) I se comunica din Macinu diariulu „Cultur'a“ dela Pitesci: Dilele trecute unu vaporu russescu, ancorandu in portulu Brailei a aruncatu ancor'a peste cablulu telegraficu, si la ridicare a taiatu cablulu in dōue, dându-se ordinu, câ tôte vapōrele se se oprésca in portulu Sulin'a pēna la sosirea celui vinovatu; dōue vapōre, nevoindu a se supune de a aszeptá, si vrēndu a plecá, soldatii romani au trasu focuri asupra loru, omorindu doi individi si facēndu mai multi raniti greci si austriaci. S'au reclamatu la consuli si s'a transmisu comisiune din Bucuresci spre a se face cercetari la

faci'a locului. Vaporulu vinovatu, se dice, câ a fostu prinsu in portulu Sulin'a, si obligatu la cumpararea unui nou cablu si la asiediarea lui, ceea ce costa vr'o sutu mii de franc si o intardiere de vr'o luna. Din acést'a causa tōta corespondenti'a telegrafica pentru Dobrogea se efectuēza cu barcile de trei ori pe di dela Brail'a la Macinu si vice-versa. Aici ploii si furtune multe, a caditu pétra fōrte mare la Medgedie in greutate de 75 dramuri, a omoritu ómei si vite pe campii. Apele sunt fōrte mari, in faci'a Macinului, Dunarea baltile sunt un'a, nu se vede cu ochii de catu apa.“

(Art'a de a cers'i.) Pe la coltiurile stradeloru din Londr'a a fostu afasiat urmatoriulu anunciu: „Art'a de a cers'i in 6 lectiuni. Profesorulu Rooney are onóre a anuntiá onoratului publicu, câ a fundatu unu colegiu pentru instructiunea teoretica si practica in cersitoria. Ori ce omu de buna cuviintia si cu minte mediocra, printr'unu cursu de 6 lectiuni numai, se pōte perfectoná in cersitoria astfeliu, câ se duca o viétia in comoditate si fara griji. Condiitiunile profesorului sunt fōrte liberale. Elu primesce pentr'unu pretiu moderatu si copii in pensiune. Copii incredintiati ingrijirei sale se instruéza a'si poté schimonosi figur'a in totu modulu posibilu si inca fara periculu pentru senatatea loru. Profes. Rooney arata pentr'unu pretiu órecare stradele cele mai bune pentru cersitu, elu este bine, provedutu cu atestate si cu rani de totu felulu imitate de minune. Femei inteligente si persōne dibace potu capetâ in fiacare di fōrte eftinugemeni, cari prin asemenarea loru suntu fōrte apti pentru esplotarea stradeloru. Professorulu mai vinde si cani pentru orbi, carji si bandage, cu unu cuventu totu, ce este necessariu pentru a practicâ industria cersitoriei. Tôte comandele pentru provincia se esecuta promptu si in tacere: 21 Princess Street, St. Giles“. — La acestu gradu de desvoltare ajunsu cersitori'a in tiera cea mai bogata a lunei. Apoi mai dica cineva câ civilisatiunea nu duce departe.

(Incendiuri in Russi'a.) In Odess'a se escâ in 11 ale lunei curente de trei ori dupa amédu focu, care tot-déuna fū pusu. Unulu dintre stapanii caselor, cari au arsu, fū avisatu cu câteva óre mai inainte, câ cas'a s'a va arde, printr'o scrisóre anonima. In flacare si-a aflatu mórtea o femea. Nihilistii sunt neobositi in actiunea loru destructóra.

Tablourile oleografice,

edate de dlu F. A. Lachmann, Oficieru c. r. si corespondentu militariu in Bucuresci, cari representa diferite episode din ultim'a campania a armatei romane in contra Turciloru (a se vedé „Gaz. Trans.“ Nr. 21 din an. cur.), le-a primitu in comisiune pentru provinciile austro-ungare

Dlu B. G. Popovits

Furnisorulu Curtii M. S. R. Dōmnitorului

Vien'a I, Fleischmarkt 15.

Pretiulu tablouriloru este urmatoriulu:

Portretele Mariiloru Loru in rama cu fundu ovalu 16 florini esemplariulu.

Tôte celelalte tablouri cu rame cuadrate 15 florini esemplariulu. 1—6

Preturile pietiei

din 27 Iuniu st. n. 1879.

	Hectolitre.	fl. cr.		Hectolitre.	fl. cr.
Granu	fruntea	5.80	Mazerea	4.30	
	midulocu	5.50	Lintea	7.90	
	de diosu	5.20	Fasolea	4.40	
Mestecatu		3.60	Cartofi	—	
Secara	fromósa	3.50	Sementia de inu	9.10	
	de midulocu	3.40	„ de cânepa	6.50	
Ordiulu	frumosu	3.50		1 Chilo.	fl. cr.
	de midulocu	3.40	Carne de vita	—	.44
Ovesulu	frumosu	2.50	„ de rimatoriu	—	.44
	de midulocu	2.40	„ de berbecu	—	.32
Porumbulu		3.75		100 Chilo.	fl. cr.
Meiu		4.40	Seu de vita prospetu	32.—	
Hrisca		—	„ „ „ topitu	48.—	

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 27 Iuniu st. n. 1879.

5% Rent'a charthia	Oblig. rurali ungare	82.75
(Metalliques)	„ Banat-Timis.	85.75
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu).	„ transilvane.	88.—
	„ croato-slav.	85.—
Losurile din 1860	Argintulu in marfuri	—
Actiunile bancel nation.	Galbini imperatesci	5.49
„ instit. de creditu	Napoleond'ori	9.23½
Londr'a. 3 luni.	Marci 100 imp. germ.	57.95

Editoru: Iacubu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipograf'a: Ioane Gótt si fiu Henriou.

Si ore cu câte mii se platescu acesti scriitori Sateliti? Fiacare capata 250 fl. la olalta 500 fl. pe anu. Mare paguba! Aduceti-ve si aci amente, că si infintiarea acestui oficiu a fostu dorinti'a intregu Clerului diecesanu espressa in Consistoriulu plenariu.

Amintiti pre satelitia dela oficiulu manipulatoriu alu fondurilor — pre unulu lu scimu — dér' celalaltu cum a ajunsu in numerulu loru? Nu cumva pentru că a cutezatu a concomita pre episcopulu seu in calatori'a s'a la Blasiu si ai prestá obedientia si veneratiune? Pentru aceea nici acést'a nui „cosieru“? Rele tempuri ambla pre la Gherl'a pentru cei ce comiteza (insotiescu) pre episcopi! In Gherl'a cu episcopulu teu nu te poti duce nici pana la Blasiu, fora că se fii tēritu in diurnale! Pre acelu satelitu scōtetilu déra Dloru preoti din acelu postu, si puneti acolo pre acél'a care este celu mai „cosieru“. — Nu cumva voiti a desfiintiá cá reu aceea ce a facutu episcopulu P. Póte? Dar' astfelu de lucruri nu se potu sterge puru si simplu, fora convoirea intregu clerului.

S'a mai introdusu inca in dieces'a Gherlei prin P. ceva reu, anume dispusetiunea aceea, cá clericulu candu se insóra cu féta de mireanu are de a plati in fondulu viduo orfanalu 200 florini. Si pentruce? Pentru că se face parete despartitoriu intre Cleru si poporu. Aci éra intrebamu lumea finantiala, cá ore institutele de pensiuone potu-se sustiené fora contributiuni, si ore militarii nu trebuie se puna cautiune? Nu este ore justu cá déca se face vre una persóna preotésa, a careia parenti nu au contribuitu in fonduri, se solvéscá in locul parentilor sei sum'a prescisa, cá se fia egala cu celelalte preotese a caroru parenti cá preoti au contribuitu la fonduri? Apoi pentruce nu spuneti cá si acést'a a fostu dorinti'a intregu Clerului diecesanu. — Incātu pentru inalt'a missiune la care ar' fi trebuitu se se inaltie Demianu, respundemu: cá acél'a nu se póte redica la asia inaltime, fiind cá in partile ungrene ale diecesei in astfelu de casuri se platescu 420 fl. Acést'a indatorire acolo nu s'a introdusu prin episcopulu P. ci prin episcopi rusi, si rusii dupa cum scimu din ultimele eveneminte orientale suntu mai cu minte de cātu romanii, cáci cātu de frumosu a pecalitu ei pre romani. (?! Red.) Apoi Fratiloru nu sciti cá si mai inainte s'a platitu in aceste casuri câte 100 fl.? Pentru sil'a ce se face prin sum'a acést'a juniloru casatorindi nu ve superati, cáci déca casatori'a se contrage din sila, se potu desparti. S'au redicatu tacsele pentru dispensatiuni. — Nu s'au redicatu Dloru numai s'au regulatu cá se se incungiare „abusurile.“

Diceti cá episcopulu P. n'a facutu nimicu pentrucá se capatamu bani pentru biserica catedrala si celelalte edificate. Acést'a nu sta, se póte demonstra cu archivulu diecesanu. Déra n'a dobēnditu nimicu, prin urmare n'a lucratu. Prin ast'a calumniati si pre antecesorii lui P. pentru cá nici ei n'au dobēnditu, cu tóte cá-au lucratu.

A vrutu se mute scaunulu Episcopiei la Baia mare. Se póte, dára nu l'a mutatu. Apoi ore nu suntu si între D-Vóstre preotiloru correspondenti vechi partisaní ai acestei mutari de scaunu?

Diceti cumca Episcopulu P. a amblatu numai dupa episcopi'a dela Oradea? Nu cumva l'ati petrecutu in calatoriile Sale pentru acést'a episcopia, si nu cumva a-ti convenitu in drumu cu Elu, fiindu siliti dinaintea lui a pasí din carare afara, prin ce s'a mai maritu inversiunarea D-Vóstre!

Cu redicarea salarielor canonicale aci nu avem de vorbitu, privindu acést'a pre Rsmii Dni canonici. — Er' professorii de teologia nu v'au incredintiatu pre D-Vóstre se denegati meritulu Episcopului intru redicarea salarielor loru. „Episcopulu a redicatu acestu salariu pentru cá tocmá pre satelitia i-au pusu professori.“ D'apoi pre cine se puna, dóra nu doriti se pana pre unulu dintre D-Vóstre? Aci rectificamu un'a mica eróre. anume: cá episcopulu a pusu professorii. N'a pusu, pentru cá pre tempulu redicării salarielor au fostu professori doi denumiti de Alexi unulu de Ex. S'a modernulu metropolitu si alu patruea denumitu sub vacanti'a scaunului episcopescu. Vacantiile devenite prin mórte s'au complenitu sub episcopi a lui P. cu concursulu

eschisivu alu Veneratului Capitulu. Ba pre celu din urma insusi V. Capitulu l'a alesu. Incātu pentru capacitatea loru, ei recunoscú cá nu au acea capacitate cá si D-Vóstre frat. preoti, cá nu sciu pândi tóte faptele episcopului cu atata agerime cá si D-Vóstre.

S'a suspinsu Negrutu dela oficiu si beneficiu. Dreptu este, dér' ar' fi facut'o ori care ar' fi fostu episcopu dintre D-Vóstre din intemplantare, si póte a-ti fi facutu acést'a mai cu mare asprime, de cumva ne vomu aduce aminte, cá prin unii se cerea departarea lui din gremiu la inceputulu episcopiei lui P. „L'a lasatu se amble din casa in casa la prandiu si cina, cá se nu péra de fóme.“ Pentru numele lui Dumnedieu! nu rusinati in publicu pre unu preotu redactoru romanu la 4 foi, cá elu nu este stapanu se-si castige pana de tóte dilele din redactiune, déca din intemplantare i-se iá prescur'a pre unu tempu, ci este necesitatu se amble din casa in casa la prandiu si cina cá se nu péra de fóme. Acést'a nu sta, elu a avutu si are din ce trai si la acelu casu, déca nu ar' fi redactoru.

Apropos! vedemu cu ochii cá unu preotu este pe aici pre la noi invitatu cu tóta curteni'a la prandiuri si cine. Banuimu, nu cumva se-lu puneti in fondulu de reserva ce diceti cá-lu aveti, despre pecatele fostului vostru episcopu, cá deacolo se-lu scōteti cu tempulu si se-lu aratati onoratului publicu, dicēndu: éca acést'a neputintiosu, golu si flamendú, lasatu de Episcopulu P. pe strade, cá se-lu ajute comiseratiunea publica! Cu tóte, cá acél'a are salariu.

Spuneti lumei, cá Episcopulu a fostu partialu in conferirea beneficielor, dandule acelea numai consangeniiloru si amiciloru satelitiloru. Asia poteti aduce inainte tóte conferirile, pentru cá, déca la acele s'au preferitu nu consangenií s'au preferitu amicii loru, si acést'a o poteti dice despre toti cāti au capatatu beneficiu, pentru cá noi nu scimu se fimu atātu de invrasbiti cu confratii nostri din diecesa, dupa cum diceti.*) Dér' aduceti unu casu inainte, care din fericire pentru D-Vóstre ve convine fórte. Asia este acél'a reu a fostu si s'a pedepsitu, dupa cum spuneti, insusi prin Consistoriu, care a fostu presieditu de acelasiu episcopu séu vicariulu seu. Apoi ore nu s'a intemplantu vre unui episcopu se ordinezé vre unu preotu reu, ore D-Vóstre sunteti mai buni, ore D-Vóstre nu sunteti precatosi de si nu in acea specie de pecatu, in alta? Si apoi si D-Vóstre sunteti ordinati prin vreunu episcopu! A facutu acelu individuu escesu dinpreuna cu 4 insi si a amblatu prin Romania, deunde rentorcēndu-se s'a ordinaru. A depusu esamene de pre doi ani si inca cu eminentia. Acést'a D-Vóstre nu o poteti sci, fiindu cá între D-Vóstre nu suntu profesori de teologia. Au fostu terorisati profesorii dela preparandia, cá sei dē testimoniulu de cualificatiune docentiale. Nu credemu, pentru cá acolo asia insu se afla, care cá cunoscutu corespondentu de diuaria, — fiindu elu capace de multe cele si nu satelitu — nu s'ar fi potutu terorísá!

S'a mai scosu dela Lapusiu la susurarile comitelui Banffy energiosulu preotu teneru I. Georgiu! D'apoi ce s'a facutu cu elu, s'a ucisu ori s'a lasatu si acela pe stradele ómeniloru? Ba nu, ci este pusu de spiritualu in Seminariulu din Gherl'a, de unde unii Dni au vrutu se-lu duca inapoi la Lapusiu asia, cá se-si retiena si acestu oficiu, din simpla cauza credemu noi cá seminariulu n'are lipsa de spiritualu, avendu clerulu teneru esemplu frumosu de imitatu in confratii nostri corespondenti de diuaria. D'apoi ceialalti antecesori ai lui Georgiu la a cui susurari s'au scosu afara din acelu postu?

Diceti cá mai aveti inca in reserva casuri, póte prin astá a-ti voitu a astupá gur'a Clicei — le poteti avé, pentru cá acelea in locurile competente si unde suntu adresate nu se credú, sciindulise turburele fonte.

Nici cá pentru asta amu luatú pén'a dupa cum voru crede unii din on. Publicu. Nu! Nu pentr'aceea amu petrecutu din punctu in punctu tóte asertiunile dloru preoti corespondenti, ci amu prinsu pén'a in mana, cá se aratamu, cá unde se da atata osteneala de a insirá atatea fapte,

*) Ne bucuramu cá si celu mai „cosieru“ tiene pre langa oficiulu de profesore inca unu beneficiu parochialu dobēnditu totu sub episcopi'a lui P. prin urmare cu concursulu Satelitiloru.

ale episcopului si ai cerca tóte pecatele, si alu petrece in tóte cararile, trebuie se fia ceva scopu. Firesce nobile si nationalu; Se vedemu!

Inainte de tóte un'a intrebare Dloru preoti. Diceti cá respundeti la corespondentulu Observatōrelui, si pentru ce nu-lu cautati acolo? séu déca l'ati cautatu, pentru ce nu plangeti acést'a nedreptate si partialitate a acelei on. redactiune déca nu l'aru fi primitu, articulu? Din aceste impregiurari banuimu fratiloru cá vati temutu a merge acolo, fiindu cá se uita bene la numele subscribentiloru. Si bine face, pentru cá nu-si tramitu numele loru onorate la redactiuni, se le cunósca toti cāti voru a scrie in diuaria, si mai alesu in contra episcopiloru romanesci. V'ati temutu — dicemu de nou — avendu in recenta memoria unu casu, intemplantu la aceea onorata Redactiune. Lu spunemu on. publicu, pentru cá se scie, cum se scriu unele corespondentie la diuaria in contra episcopiloru si cātu de usioru este a atacá pre acést'a cale in onóre pre ori si ce omu. Primesce aceea on. Redactiune unu articlu in contra Episcopului P. si a altoru preoti din Gherl'a, firesce tramitatoriu si insemná numele in comitiv'a articlului. On. Redactoru inse, parendu prea aspru articulu, crediendu cá e scrisu in primulu afectu, vede de bine in epistola privata a-lu intrebá, cá ore insista pre langa publicare? Primesce respectivulu, dér' se mira si spaimenta! Elu adeca nu scrisese nimicu, respunde iute, cá elu n'a scrisu si se mira cum i figuréza numele acolo. On. Redactiune i retramite articulu tramisu sub numele seu cá justa proprietate. Si vede cá numele seu este usurpatu de altulu, a carui scrisóre erá bine cunoscuta. Nu cumva fratiloru corespondenti a invetiatu acestu lucru frumosu de D-Vóstre, purisanduve conceptele in tempulu trecutú? Din acést'a incungiare a Observatōrelui deducemu, cá nu amblati nici acum D-Vóstre fratiloru preoti pre cale drépta; — dreptu aceea ne tememu fórte, cá s'a facutu un'a mistificatiune si abusare cu unu nume de totu respectabilu si cu o cauza de totu frumósá prin unu preotu genialu bine cunoscutu.)*

Si acum asculta On. Publicu, dupace ai cētitu cele dise mai susu de dnii preoti iá a mana „Gaz. Tr.“ si cetesce cu atentiune! Ce affi acolo? Unu cleru alu unei diecese romane dicēndu prin reprezentantii sei din „Gaz. Tr.“ si „Osten“, nu numai atata, cá i pare bine cá se duce, pentru cá póte suntu de acei preoti cari pre langa tóta parerea de reu de-oparte de alta parte le pare bine, pentru cá scapa de nobilele vecse ale unoru preoti ai sei. Nu, numai atata, ci ei cērcá tóte faptele din episcopi'a lui, lu petrecu in locu, din casa in casa, se uita la toti pasii lui, la tóte vorbele lui, ba pandescu tóte cugetele si tóte sentiementele lui, si cu ce scopu? pentru a le spune in publicu cu bunavoitória esplicatiune comentaria si adausamente, asia cum se vede in „Gaz. Tr.“ si in „Osten“. Pre cine petreci Tu V. Cleru alu diecesei Gherlei prin reprezentantii tei mali-tiosí cu acést'a frumósá ocaziune in calatori'a s'a din dieces'a Gherlei la Oradea? Si provoci tu pre V. Cleru alu acelei diecese se faca asemenea! Pre propriulu teu fiu, pre propriulu teu frate, sange din sangele teu, osu din ósele tale, carne din carnea t'a, pre Ilus. S'a M. Pavelu in care tu Ven. Cleru prin inaltierea lui la Catedra lui Alexi, apoi alui Vulcanu esti glorificatu si onoratu!!! Ce dice acestu prelaturu romanu atatu de defaimatu, in cerculariulu seu ultimú de adio: „Nu f a r a d u r e r e d e a n i m a m e d e s p a r t i e s c u de voi fosti Frati si Fii ai mei in Christosu prea iubiti, cu cari in acést'a diecesa, unde este cas'a parintiloru mei, loculu nascerei mele, am petrecutu viét'a mea pan'acuma, candu aceea se apropia cátra periodulu apunerei Sale. — Si tu ce respundi? Ne tremura si cade pén'a din mana, ne rosiesce faci'a si ne curgu lacrime din ochi!! Nu! Nu! Acela cine a conceputu articulu nu a avutu nici unu picu de sange romanescu, séu déca a avutu, in momentele scrierei s'a inchiegatu de patimele urei si ale resbu-

*) Dnii corespondenti prin afirmarile de mai susu ne facu indirectu imputarea, cá n'amu fi esaminatu destulu de conscientiosu autenticitatea manuscrisului din cestiune. Acést'a imputare o respingemu cu tóta seriozitatea, adaugēndu, cá, in locu de a cercetá atātu de multu dela cine provine manuscrisulu publicatu in numerii 36 si 37 ai „Gaz. Trans.“, dnii corespondenti faceau mai bine déca se marginéau la combaterea obiectiva a cuprinsului lui.